

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М. С. ЖУКОВСЬКОГО «ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»

ДО 90-РІЧЧЯ ХАІ

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ**

*XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
«ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА
В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»*

Частина II

23 квітня 2020 року

Національний аерокосмічний університет
ім. М. С. Жуковського «ХАІ»

Людина, культура, техніка в новому тисячолітті: Збірник тез наукових доповідей: XXI Міжнародної науково-практичної конференції, 23 квітня 2020 р., м. Харків. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2019. – Ч. II. – 139 с.

До збірнику матеріалів XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Людина, культура, техніка в новому тисячолітті» увійшли тези наукових доповідей, тематика яких охоплює широкий спектр актуальних проблем розвитку техніко-орієнтованого суспільства. Розглядаються питання щодо соціально-культурних процесів, що відбуваються в українській державі; соціальних комунікацій різних рівнів – міжкультурних, художньо-мистецьких, професійних, документних; технологій обміну інформацією та її засвоєння, а також проблеми вищої освіти, всебічного розвитку сучасної особистості, її виховання.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор і укладач:

*Прилуцька Алла Євгенівна – к. філос. н., доцент, професор
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

Редактори:

Шленьова М. Г. – к. філол. н., доц. кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Фірсова І. В. – ст. викл. кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Вялих І. Ю. – ст. викл. кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Заверюченко О. Л. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

МАКЕНТОНИ НОБЛЕ

*студент, каф. иностранных языков и межкультурной коммуникации,
ф-т подготовки иностранных граждан,
ХНЭУ им. С. Кузнеца.*

*Научный руководитель – Герасименко Э.Н., ст. преп., каф. иностранных
языков и межкультурной коммуникации, ф-т подготовки иностранных
граждан, ХНЭУ им. С. Кузнеца.*

ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА АФРИКАНСКИХ И РУССКИХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ

Фразеологические ресурсы языка как предмет исследования в лингвистике, лингвокультурологии и лингвострановедении являются ценнейшим источником сведений о культуре и менталитете народа, в них отражаются представления народа о мифах, обычаях, обрядах, привычках, морали, поведении и т.д. Изучение фразеологии разных языков позволяет обнаружить как их универсальные тенденции и свойства, так и специфические, отражающие уникальность каждой языковой картины мира и ментальность носителей языка, связанные с культурно-историческими, религиозными факторами, национальным характером, условиями жизни и быта народа.

Цель исследования – выявить и интерпретировать этнокультурную специфику африканских фразеологизмов в сравнении с русскими, посредством синхронного анализа их семантики и лексической структуры. Материалом исследования стали африканские (переведенные на русский язык с языков различных народов Африки) и русские фразеологизмы.

Во время анализа языкового материала нами были выявлены существенные этнокультурные различия в отдельных тематических группах фразеологизмов. Ограниченный объем данной статьи даёт нам возможность представить только одну из них. Это группа фразеологизмов отражающая национальные реалии, связанные с особенностями быта, традиций и обычаев народа. Так, русскому фразеологизму «зарабатывать на жизнь», соответствует африканский «зарабатывать на просо, кус-кус или маниоку», так как именно эти культуры являются основными продуктами питания жителей Тропической Африки.

Африканская пословица «Рано вставший находит черепаху на завтрак» и ее русский вариант «Кто пораньше встает, тот грибки себе берет, а сонливый да ленивый идет в поле за крапивой», имея одинаковое значение,

демонстрируют различные кулинарные предпочтения жителей разных континентов. А отношение к еде можно понять, проанализировав синонимичные фразеологизмы: африканский *«Тубу довольствуется одним фиником в день: на завтрак он съедает кожуру, на обед — мякоть, а на ужин — косточку»* и русский *«Завтрак съешь сам, обед раздели с другом, а ужин отдай врагу»*. Отметим, что плоды финикового дерева часто упоминаются в африканских пословицах, ведь, по мнению древних африканцев, финиковая пальма – древо жизни, а финик символизирует силу и плодородие. Ещё одно значимое для африканцев растение – агава, используется в поговорке *«Агаву сладкой не сделать»*, в русском языке – *«Не бывает калине малиной»*, имеют одинаковое значение и подобную лексическую структуру, но при этом демонстрируют национальную специфику не только быта: и калина, и агавы полезные лекарственные растения со специфическим вкусом, но и обычаев: оба растения являются символами жизни, любви и красоты. Агава для африканцев – священное, магическое растение, оберег, дающий жизненную силу, освобождающий от болезней и отрицательной энергии.

Африканская пословица *«Выбранный тобой самый красивый кофейный боб — пуст»* и ее русский аналог *«Не всё то золото, что блестит»*, имея одинаковую семантику, отражают специфическую для каждого народа систему материальных ценностей. Для русских — самым дорогим является драгоценный металл, а для африканцев — кофейный боб. И это не случайно, ведь для жителей Восточной Африки плоды кофейного дерева — важный продукт, дающий средства к существованию и обогащению. Кроме того, в древней африканской культуре кофейные бобы являются символом плодородия, богатства и бытия, ведь кофейное зерно вызревает, как и человек, девять месяцев, это магическая геометрическая фигура, в которой хранится сила земли, ее связь с предками.

Как в русской фразеологии, так и в африканской присутствует большой корпус пословиц и поговорок о качествах характера человека. Так, о трудолюбии африканцы говорят: *«Без дырки в скорлупе сока кокосового ореха не добыть»*, а русские *«Без труда — не вытащишь и рыбку из пруда»*. В лексическом составе этих фразеологизмов представлены наиболее типичные для каждого народа виды трудовой деятельности: рыбалка и сбор урожая пальм. Об усердии и терпении находим африканскую пословицу: *«Маленькие термиты разрушают крышу»* и аналогичную русскую *«Вода камень точит»*. Интересными представляются варианты пословиц о бесполезности и пустословии: африканская *«Шумные воды далеко не унесут»* и русская *«В пустой бочке звона больше»* или *«Слово, как соломинка при плетении циновки: если проронить его, назад не воротишь»* и *«Слово не воробей — вылетит не поймаешь»*, имеющие в своём составе лексику, отражающую специфику

національного быта и бытия: разрушают термиты – разрушает вода; шум воды – звон бочки; слово/соломинка циновки – слово/воробей.

Для предостережения от необдуманных, недальновидных поступков также используются национально маркированные фразеологизмы «*Не плюй в колодец: пригодится воды напиться*» русский и «*Не оскорбляй крокодила, пока твои ноги ещё в воде*» африканские. О предусмотрительности русские говорят: «*Надейся на добро, а жди худа*», а африканцы — «*Если идёшь на бой с лисицей, готовься встретиться со львом*». В этих примерах обращаем внимание на виды деятельности каждого из народов, а также национальную специфику их представлений об опасности, осторожности, предусмотрительности.

Таким образом, мы установили, что в центре смысловой структуры как африканских, так и русских фразеологизмов находится человек с его характером и привычками, достоинствами и недостатками, обычаями и традициями, а также специфической философией и представлениями о жизни. В них отражается зафиксированная в языке уникальность мировоззрения каждого из народов, имеющих определенную систему ценностей, различный жизненный опыт, накопленный предыдущими поколениями.

ЕТНОКУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА АФРИКАНСЬКИХ ТА РОСІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

У статті висвітлено етнокультурні особливості африканських та російських фразеологізмів у порівняльному аспекті. За допомогою синхронного порівняльного аналізу описано й інтерпретовано специфіку семантики та лексичної структури африканських (у перекладі з різних мов народів Африки на російську мову) і російських фразеологізмів, перш за все прислів'їв та приказок, які найбільш яскраво відбивають специфіку національної культури африканського та російського народів; виявлено істотні етнокультурні відмінності в окремих тематичних групах фразеологізмів.

Ключові слова: фразеологія, етнокультурна специфіка, семантика, структура.

THE ETHNOCULTURAL SPECIFICITY OF AFRICAN AND RUSSIAN PHRASEOLOGY

The paper is devoted to ethnocultural features of African and Russian phraseologisms in comparative aspect. The specifics of the semantics and lexical structure of African (translated from different languages of African peoples into Russian) and Russian phraseologisms, above all the proverbs and sayings that most clearly reflect the specifics of the national culture of African and Russian people were describe and interpret by synchronous comparative analysis; significant ethnocultural differences in particular thematic groups of phraseologisms are revealed.

Keywords: phraseology, ethno-cultural specificity, semantics, structure.

ЗМІСТ

Секція I. «ОСОБЛИВОСТІ МЕНТАЛІТЕТУ І КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ. ВЗАЄМОПРОНИКНЕННЯ РІЗНИХ КУЛЬТУР ВОСВІТЯНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ».....4

АЛИНА АРУТЮНЯН, студентка, строительный ф-т, ХНУСА. Научный руководитель – **Скрипник Л.В.**, ст. преп., каф. украинского языка и языковой подготовки иностранных граждан, Санитарно-технический ф-т, ХНУСА. *PRO ET CONTRA: РОЛЬ МОЛОДЕЖНОГО СЛЕНГА В ЖИЗНИ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА.....4*

АУРФИ МОХАММЕД ЯССИН, студент, каф. иностранных языков и межкультурной коммуникации, ф-т подготовки иностранных граждан, ХНЭУ им. С. Кузнеця. Научный руководитель – **Ковалёва К. Л.**, к.ф.н., каф. иностранных языков и межкультурной коммуникации, ф-т подготовки иностранных граждан, ХНЭУ им. С. Кузнеця. *СТАТУС МАРОККАНСКОГО ДИАЛЕКТА В СОЦИАЛЬНО-КОММУНИКАТИВНОЙ СИСТЕМЕ МАРОККО.....7*

АШИБАН ІМАН, студент, підготовче відділення, ф-т підготовки іноземних громадян, ХНАДУ. Науковий керівник – **Опришко Н.О.**, к.ф.н, доц., кафедра філології та лінгводидактики, ф-т підготовки іноземних громадян, ХНАДУ. *СТРУКТУРА, ІСТОРІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЧОЛОВІЧОГО ІМЕНУВАННЯ В АРАБСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ.....10*

БУЖУЖУ ААЗ-ЕДДІН, студент, підготовче відділення, Харківський регіональний інститут Національна академія держуправління при Президенті України. Науковий керівник – **Сажина Т.М.**, ст. викл., каф іноземних мов, Харківський регіональний інститут національна академія держуправління при Президенті України. *ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ.....13*

БУЗАЛІМ НАЖУА, студент, підготовче відділення, Харківський регіональний інститут Національна академія держуправління при Президенті України. Науковий керівник – **Сажина Т.М.**, ст. викл., кафедра іноземних мов, Харківський регіональний інститут національна академія держуправління при Президенті України. *ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСОБОВИХ ЗАЙМЕННИКІВ У РОСІЙСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ.....15*

ЗАВГОРОДНЯ ДАР'Я ОЛЕКСАНДРІВНА, викл., Центр підготовки іноземних громадян, Запорізький державний медичний університет. *ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ МАРОККАНСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ.....18*

КСАБА СІБОНГУМУСА, студент групи ЛС-623 медичного інституту, СумДУ. Науковий керівник – **Німенко Н.А.**, каф. мовної підготовки іноземних громадян, ф-т іноземної філології та соціальних комунікацій, СумДУ. *СУЧАСНА МОЛОДЬ У КОНТЕКСТІ ТРАДИЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....21*

МАКЕНТОНИ НОБЛЕ, студент, каф. иностранных языков и межкультурной коммуникации, ф-т подготовки иностранных граждан, ХНЭУ им. С. Кузнеця. Научный руководитель – **Герасименко Э.Н.**, ст. преп., каф. иностранных языков и межкультурной коммуникации, ф-т подготовки иностранных граждан, ХНЭУ им. С. Кузнеця. *ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА АФРИКАНСКИХ И РУССКИХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ.....24*

Наукове видання

ДО 90-РІЧЧЯ ХАІ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

**XX МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА
В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»**

Частина II

Українською, російською та англійською мовами

Головний редактор – проф. ХАІ Прилуцька А. Є.

Технічна редакція:

Шленьова М. Г.

Комп'ютерна верстка:

Шленьова М. Г.

Підписано до друку 21.04. 2020

Формат 60x84/8. Папір офс.

Умовн. друк. арк. 12,5. Облік. вид. арк. 10,61

Т. 100 прим. Замовлення 60/IV - 20 н

Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

Видавничий центр «ХАІ»
61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17
e-mail: izdat@khai@khai.edu